

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Direcció General del Patrimoni Cultural
Servei de Suport Tècnic i Inventari
Biblioteca del Patrimoni Cultural

3839

Vil·la romana de la Burguera.

Macias Solé, Josep M.

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>.

Índex

I.- Introducció	2
II.- Situació	4
III.- Antecedents	6
IV.- Metodologia i plantejament dels treballs	13
V.- Descripció de les Restes	19
VI.- Conclusions	27
VII.- Bibliografia	33

Annexos

Annex A. Planimetria

Annex B. Inventari de materials

I. INTRODUCCIÓ

Aquesta memòria fa referència als treballs de rebaix arqueològic portats a terme en la partida de La Burguera (Salou, Tarragonès). Es tracta d'una parcel·la en què, prèviament a la present intervenció, s'havia constatat l'existència d'evidències arqueològiques assimilables a una vil·la romana (IPAC 1990, CODEX 1992), fet confirmat durant la fase de delimitació arqueològica duta a terme per l'empresa CODEX durant els mesos de maig i juny de 2000. L'execució del Pla Parcial Residencial P. P. R. 7, que preveu la realització de diverses obres de caràcter urbanístic en aquesta àrea del recinte urbà de Salou, ha comportat la nostra actuació. Els treballs desenvolupats han estat efectuats per l'empresa CODEX -direcció tècnica i mà d'obra- i varen ésser encarregats i finançats per l'empresa promotora HOTEL BELVEDERE, la qual té projectat construir un hotel en aquest solar.

El sector on s'han portat a terme aquests treballs, es troba localitzat en la partida de La Burguera (Salou, Tarragonès), en una zona extraurbana situada al nord d'aquesta població i a l'oest del camí dels Emprius. Es tracta d'una àrea de considerables dimensions amb una superfície total aproximada de 14.450 m². Els treballs que exposem, consistiren en el rebaix arqueològic de l'àrea arqueològica definida durant la fase de delimitació, per tal de descobrir els nivells i estructures de la vil·la romana colgats per una sèrie d'estrats d'època modern i contemporània. Així es volia realitzar una aproximació força precisa de la realitat arqueològica del jaciment, a nivell de localització i grau de conservació d'estructures.

Les dades obtingudes també han proporcionat una visió més acurada i, d'aquesta forma, s'ha precisat la funcionalitat de cadascuna de les zones detectades. Conseqüentment, s'ha pogut determinar fiablement la potencialitat arqueològica i, tal com ens ha demanat l'entitat promotora, es disposa de suficient informació per definir l'ús i el destí final d'aquesta àrea arqueològica. Tota aquesta informació ha estat topografiada per realitzar una planta il·lustrativa on es marquen els punts amb restes, llur morfologia, així com les zones lliures de nivells i estructures arqueològiques. En darrer terme, s'han relacionat amb el projecte urbanístic que es pretén dur a terme en aquest lloc.

Aquestes tasques han estat realitzades en dues fases diferenciades, la primera correspon a l'enderroc de les estructures contemporànies que fins a l'actualitat ocupaven el solar, i la segona consistent en el rebaix mecànic controlat arqueològicament dels nivells de colgament moderns o contemporanis. Aquests treballs s'han dut a terme entre els mesos de setembre i octubre de 2000, amb la direcció dels arqueòlegs Josep M. Macias i Moisés Díaz i amb la col·laboració de l'arqueòleg Josep F. Roig¹.

El material fotogràfic d'aquesta memòria ja fou lliurat amb el preceptiu informe d'excavació. Quant a les restes ceràmiques, incloses en el nivell superficial UE 1, el seu estudi es realitzarà de forma conjunta amb la memòria definitiva de l'excavació. Donat que les úniques conclusions que es poden extreure d'aquest material no es poden dissociar de la resta de l'anàlisi del conjunt.

---

¹ Segons resolucions de la Direcció General de Patrimoni amb dates d'1 i 29 de Setembre de 2000.

II. SITUACIÓ

El solar se situa en l'àrea nordoriental de la població de Salou (Tarragonès) (plànol 1), dins la partida de La Burguera, que es troba delimitada per la via fèrria corresponent a la línia Barcelona-València (a l'oest), l'avinguda d'Andorra (al sud-oest) i el camí dels Emprius (a l'est) (plànol 2).

En l'actualitat, bona part d'aquesta àrea, es troba ocupada per antics camps de conreu, construccions de tipus residencial aïllades i naus industrials. Tota ella és objecte d'un important procés de reestructuració urbanística, amb la realització de diversos edificis destinats al sector serveis que s'articularan entorn als nous vials que, en un futur, completaran la trama urbana existent.

Durant el període romà, el punt on s'ha portat a terme la intervenció se situava dins els límits de l'*Ager Tarraconensis* o territori adscrit a la influència socio-econòmica de la ciutat de Tàrraco. El paisatge rural d'època romana estava configurat per nombroses *villae*² repartides al llarg de la geografia tarragonina. Generalment, aquestes es trobaven situades prop de la línia de costa, vora les diverses vies de comunicació principals (*Via Augusta*) o camins secundaris que travessaven el territori i prop de les zones hídriques existents. La vil.la romana de La Burguera es trobava situada prop d'un ramal de la *Via Augusta*³ que, posteriorment, va ésser denominat Camí Real.

---

² Explotacions rurals agropecuàries que abastien a les ciutats dels productes destinats al seu consum. Aquestes, tot i presentar algunes diferències en les seves dimensions i organització de l'espai, sempre constaven d'una zona residencial per als propietaris (*pars urbana*), una àrea de treball (*pars rustica*) i un sector d'emmagatzematge dels productes obtinguts (*pars fructuaria*). A més de les zones esmentades, existia una zona d'enterraments diferenciada de les anteriors.

³ Els estudis realitzats per l'arqueòleg Sr. Jaume Massó ha possibilitat constatar que aquesta restà fossilitzada, posteriorment, per el camí de Salou a Cambrils (Massó 1985 i Massó 1990).

Posteriorment, segons les informacions orals disponibles, pràcticament la totalitat de l'entorn proper al punt on s'ha desenvolupat la intervenció (des d'on, actualment es troba la plaça d'Europa vers el nord), es caracteritzava per la presència d'aiguamolls. A partir de començaments del segle XX, algunes d'aquestes àrees pantanoses es transformaren en camps de conreu, amb els quals s'associaven diverses cases de pagès (algunes de les quals, en l'actualitat, encara es mantenen dempeus). A partir del 1960, s'inicià l'urbanització massiva d'aquesta zona, amb la realització de nombrosos equipaments destinats al sector terciari, diverses construccions residencials aïllades i algunes naus industrials.

D'altra banda, la cota de referència emprada durant la present intervenció, ha estat extreta a partir del parcel.lari municipal. Aquesta, que ha estat presa en el sector corresponent a la superfície de la pista de tennis del xalet, que ocupava el sector centre-meridional, de la parcel.la, se situa en 5'08 msnm. Les coordenades UTM del solar són 31 TCF-344250549600.

III. ANTECEDENTS

En la zona on s'ha portat a terme la intervenció, al costat dret del camí dels Emprius, es coneix l'existència d'una villa romana, la **vil.la de la Burguera**, que pren el nom de la partida on està emplaçada. El jaciment, documentat pel Grup de Recerques de Vila-Seca (Tarragonès), es troba a l'oest del camí dels Emprius, entre l'autovia de Vila-Seca a Salou i la via del tren, i es va veure parcialment afectat per la construcció, entorn els anys 1960-1965, d'un xalet i dels equipaments adjacents (un jardí de considerables dimensions, una pista de tennis i una piscina).

Entre els materials recuperats durant aquestes tasques constructives, destaquen nombrosos fragments amfòrics, marmoris, una escultura de bronze de petites dimensions, un forn d'àmfores i diverses restes òssies. Aquestes evidències constituïen part d'alguns dels sectors que configuraven la *villa* (*pars urbana*, *pars rustica* i una zona d'enterraments, també relacionada amb aquesta). Cronològicament, a partir dels materials recuperats aleshores, a més dels localitzats posteriorment (en el decurs dels treballs de prospecció realitzats amb motiu de la construcció del recinte lúdic Port Aventura), ha estat possible definir l'inici de l'activitat d'aquesta vil.la en l'època tardorepublicana amb una pervivència fins el període tardoantic (IPAC 1990, Codex 1992, 42; Adserias 1998, 83, núm. 84).

Podria relacionar-se amb aquest jaciment el conjunt de peces excepcionals que A.M. Gibert esmenta, l'any 1900, en un intent de trobar indicis de l'antiga ciutat de *Salauris*. Aquest autor escrivia: “[...] Vers lo monòtono camí dels Emprius, un Kilòmetre més amunt dels prats d'en Carbó, confónense barrejats, en las ubagas marjadas, desferras d'antiquíssims enderrochs, preuhats fragments arquitectònichs y esculptòrichs dignes de conciençut estudi, en particular un malmès tronch en marbre blanch d'algun déu ó geni, hèroe ó atleta [...]” (Gibert 1900, 71). La descripció del lloc coincideix amb la situació de la vil.la de la Burguera i els fragments escultòrics i arquitectònics descrits no es veuen desmerescuts pels fragments de marbre i l'escultureta de bronze recuperats en els darrers anys (Adserias 1998, 83-84).

L'any 1997, amb motiu de l'execució del "Projecte d'Urbanització Pla Parcial del Parc C. R. T. Salou-Vilaseca", es va urbanitzar el camí dels Emprius, per part de GISA. Davant la possible afectació de restes corresponents a la *villa* de La Burguera, l'empresa CODEX-ARQUEOLOGIA I PATRIMONI, rebé l'encàrrec de realitzar la delimitació arqueològica, en l'àrea afectada pel projecte. Es realitzaren, en la banda esquerra del camí dels Emprius, un total de 12 rases d'1 m. d'amplada i una llargària que oscil·lava entre els 7'5/39 m. (amb una superfície sondejada de 231'907m², que representà, aproximadament un 5'4 % de l'àrea total de la parcel·la). Els resultats foren absolutament negatius, pel que fa a la localització d'evidències antigues subjacents (Codex 1997).

Prop de l'àrea que ens ocupa, també s'han documentat d'altres evidències arqueològiques adscrites a diferents moments cronològics, des l'època prehistòrica⁴ fins el període tardoromà. En el nostre cas, donada la proximitat geogràfica amb els vestigis documentats en la vil·la de La Burguera i en funció de criteris de coetaneïtat cronològica, ens remetem només a les principals restes d'època romana localitzades en àrees properes a l'indret on s'ha portat a terme la nostra intervenció.

Així, tenim constància d'un seguit de troballes entre les que destaquen les realitzades al **nucli urbà de Salou**. D'aquesta manera, l'any 1965 va ingressar en el Museu de Reus una "[...] *base de columna coríntia con sus típicas hojas de acanto, de unos cuarenta centímetros de altura y algo más de anchura [...]*"⁵, procedent del subsòl d'un edifici situat entre els carrers

---

⁴ D'època prehistòrica destaquen les importants troballes realitzades per el Dr. S. Vilaseca i R. Capdevila al Càmping Salou (Vilaseca 1971), al Pla del Maset (Vilaseca/ Capdevila 1968) i les que el Dr. S. Vilaseca publicà sota la denominació de "*cantos rodados del Cabo Salou*" (Vilaseca 1973). D'aquestes darreres, bona part es localitzen en una extensa àrea situada a banda i banda de l'autovia de Tarragona a Salou, entre la carretera de La Pineda i fins ben aprop de la plaça d'Europa (Salou).

⁵ L'article no està signat, però sembla tractar-se d'un comunicat del Dr. S. Vilaseca, director del Museu. Aquesta peça va ser donada al Museu de Reus pels Srs. Llauredó de Salou. Molt possiblement el solar de la troballa sigui el que actualment està ocupat per l'establiment

Barcelona i València. Sembla que la troballa va consistir en onze o dotze peces iguals que la descrita, però que aquesta fou l'única que es conservà. L'entitat de la troballa fa pensar en la presència, en aquesta àrea, d'un edifici d'una certa importància, possiblement la part noble d'una vil.la romana (Adserias 1998, 84, núm. 86).

D'altres restes d'època romana localitzades en un indret proper a La Burguera són les documentades al **Camí del Terror (Salou)**. Al voltant d'aquest s'ha comprovat l'existència de restes ceràmiques datables en aquest període en superfície⁶ (Adserias 1998, 84, núm. 85).

Una altra evidència d'època romana fou localitzada en la **Torre del Telégraf (Salou)**. Pels voltants d'aquesta s'han documentat en superfície restes de ceràmica ibèrica i romana⁷. No s'hi han detectat estructures constructives (Codex 1992, 39; Adserias 1998, 82, núm. 81).

També s'han localitzat restes arqueològiques d'època romana en el **Jaciment de la parcel.la 573 (Salou)**. Es tracta d'un assentament inèdit, localitzat en el decurs dels treballs de prospecció arqueològica realitzats per l'empresa CODEX-AQUEOLOGIA I PATRIMONI amb motiu de la construcció del parc Port Aventura. Aquest es troba emplaçat al nord del camí del Pla del Maset i al sud-oest de la pedrera del Cendra, a la zona coneguda com les Olles de Cortiella. S'hi han trobat, en superfície, alguns fragments de ceràmica romana (essencialment àmfores). El grau de fragmentació del material, amb absència de formes i de tipus significatius fa arriscat adscriure'l a un període cronològic concret (Codex 1992, 24; Adserias 1998, 82, núm. 82).

FERNAN'S, propietat dels Srs. Llauredó i que dona als carrers Barcelona/ València (Adserias 1998, 84, nota 183).

⁶ Es tracta d'una informació proporcionada per el Sr. J. Ferrando del Grup de Recerques de la població de Vila-Seca (Tarragonès).

⁷ Informació oral proporcionada per J. Ferrando del Grup de Recerques de Vila-Seca (Adserias 1998, 82, nota 177).

⁸ Informació proporcionada per el Sr. F. Orts.

A la **vil·la de la Urbanització Mirador de Salou (Salou)**, parcialment afectada per la construcció de la urbanització que li dóna nom, són visibles restes de paviments d'*opus signinum* i ceràmica, principalment fragments d'àmfores, en superfície. Destaca la troballa, durant les obres de construcció dels edificis, d'un gran carreu amb uns encaixos que s'ha interpretat com a contrapès d'una premsa. Probablement es tracta d'una vil·la que funcionaria durant l'època altimperial (IPAC 1900; Codex 1992, 29; Adserias 1998, 79-80, núm. 73).

A l'IPAC es recull una referència de S. Vilaseca sobre troballes d'època romana a la **Platja LLarga (Salou)**: “en la falda d'un turó proper a l'anomenada platja Llarga o del Pinatell, mig recoberts per la terra de conreu hi identificarem algunes restes de ceràmica romana de la grossera, corresponents principalment a àmfores corrents. Després d'un exàmen més entretingut hi trobàvem altres fragments de ceràmica i alguns trossos de la negra campaniana i la meitat superior d'una *mola versatilis*, tot barrejat amb gran quantitat de bocins d'un mosaic o paviment tessel·lar” (Vilaseca 1920, 271; IPAC 1990; Adserias 1998, 81, núm. 78).

Una altre jaciment arqueològic d'època romana documentat prop de la parcel·la on s'ha portat a terme la present intervenció és la **vil·la Barenys (Salou)**. Coneguda també amb els topònims de Mas de l'Espinac i Tossal del Ros, es troba al nord del camí de Barenys i de la carretera Vella, en el marge esquerre del Barranc de Barenys i en una suau elevació del terreny.

A.M. Gibert fou el primer autor en esmentar troballes arqueològiques produïdes en aquest punt: “[...] Ab los conreus ordinaris d'eixes propietats [tossal del Ros], y buscant pedra per marjarlas, han tornat á veurer la llum del sol murs, mosaichs, molas, pedras talladas, troços d'estela y de columna, capitells, esculpturas mutiladas de divinitats ó fragments de metopa, dels quals joyosos servem com recort estimat, malgrat sa berroera factura, una má en marbre de Paros, que sosté un pinyat rahim [...]” (Gibert 1900, 73)⁸. Aquest mateix autor, també

---

⁸ Aquesta peça va ser cedida per A.M. Gibert al Museu Arqueològic de Tarragona amb data 20/11/1915 on consta amb el número de registre 7530 (Adserias 1998, 86, nota. 190).

comentà que el Sr. Ramón Espinach conservava un fragment d'estela amb restes d'una inscripció que no va poder llegir. A. M. Gibert, que situava l'antiga ciutat de *Salauris* en els tossals del Ros, de Bielet i de la Magrinyana, utilitzà aquestes troballes per reforçar la seva hipòtesi.

Posteriorment, l'any 1987, es va presentar una denúncia al Servei d'Arqueologia de Tarragona perquè en aquest indret s'estava portant a terme una excavació il·legal. L'arqueòleg territorial va constatar l'existència d'un forat de 2 x 4 metres en el que es veïen dues *dolia* i diversos fragments ceràmics en la terra extreta (IPAC 1990).

L'any 1996, i a proposta de l'Ajuntament de Salou, es va realitzar la delimitació arqueològica del jaciment. Aquesta va anar a càrrec de l'empresa CODEX - ARQUEOLOGIA I PATRIMONI i va donar com a resultat la concentració de les restes arqueològiques en una àrea de 3000 m² localitzada al voltant del petit turó que hi ha a la finca. Les estructures documentades consistien en un mur de carreus, una conducció i dos trams d'una segona, restes de dues *dolia* i part d'altres estructures difícils d'interpretar sense una excavació en extensió. Els materials ceràmics recuperats indiquen un possible moment fundacional del segle I aC i una pervivència, almenys, fins el segle II dC (Codex 1996).

Les restes conservades es troben força arrassades degut, probablement, a les contínues tasques agrícoles i als diferents aterraments que ha sofert aquest turó. En els darrers anys s'han efectuat a la zona extraccions d'àrids que poden haver afectat la ja de per sí malmesa vil·la (Adserias 1998, 86, núm. 89).

Una altra referència sobre restes arqueològiques d'època romana localitzades en la zona, correspon al **Pla de les Pomes (Salou)**. A la partida del mateix nom, en el marge dret del Barranc de Barenys, s'ha documentat un petit assentament d'època romana tardorepublicana. Els materials localitzats (terrisa ibèrica, ceràmica campaniana i algun fragment d'un molí de mà) es concentren en una petita zona que és on s'observen, entre el llaurat, algunes pedres de

grans dimensions que fan pensar en la possible erosió de les estructures existents en el subsòl⁹ (Adserias 1998, 85, núm. 88).

El jaciment de la **Font de la Donzella (Salou)** està situat en el marge esquerre del barranc de la Donzella, al sud del camí de Cambrils. En superfície s'hi observen gran quantitat de materials arqueològics: ceràmica comuna africana, sigil·lata, àmfora, *tegulae*...¹⁰, amb una cronologia altimperial i, possiblement, posterior.

Tot i que el jaciment és inèdit, el Dr. S. Vilaseca ja en tenia coneixement des que, l'any 1945, en una excursió arqueològica pel camí de Cambrils va documentar un seguit de troballes, principalment d'època romana, de les quals va prendre unes breus notes. Sobre aquest jaciment diu: "En el ángulo de levante del cruce del camino con el barranco de la Donzella, restos de una vil·la: sigillata, ánforas, tégulas, fragmentos de mármoles." (Vilaseca, manuscrit). Pot correspondre al mateix jaciment la troballa de fragments de *tegulae* i de *dolia* que, segons les mateixes notes, estaven " [...] *Entre dicho barranco [Barenys] y su afluente de la Donzella* [...]" (Adserias 1998, 87, núm. 91).

Bona part d'aquestes troballes arqueològiques estan relacionades amb les vies de comunicació que travessaven el territori. A banda de la *Via Augusta*, que segons l'arqueòleg J. Massó sortiria de *Tarraco* pel vell camí que unia Tarragona amb Vila-Seca i seguiria en direcció a *Dertosa* (actual Tortosa) pel camí de Cambrils (Massó 1985, Massó 1990, 39-41). També s'han documentat altres probables vies secundàries. Una d'aquestes sembla que transcorreria per la Carretera Vella, convertida fins Salou en l'actual autovia Tarragona a Salou. Al llarg d'aquesta també hi trobem un seguit de vil·les de l'època romana, entre les quals cal esmentar la vil·la de La Burguera.

---

⁹ Informació proporcionada per el Sr. F. Orts (Adserias 1998, 85, nota 189).

¹⁰ Informació proporcionada per F. Orts, amb qui vam visitar el jaciment (Adserias 1998, 87, nota 196).

IV.- METODOLOGIA I PLANTEJAMENT DELS TREBALLS

El mètode de treball utilitzat durant la intervenció ve determinat per les dues fases en què s'ha realitzat. Per a la primera fase d'enderroc de les estructures existents, es va comptar, en un primer moment, amb una màquina giratòria retroexcavadora que es va encarregar d'enderrocar la vivenda que ocupava el solar, així com d'extreure la piscina amb la sala soterrània adjacent, i els paviments de l'àrea del jardí. Aquesta màquina, abans de finalitzar els treballs, es va trencar fruit d'un accident, i els treballs es reemprengueren dies després amb una nova màquina, una pala de grans dimensions, que aixecà el paviment de la pista de tennis, i enderrocà una construcció contemporània¹¹ de caire agrícola situada al sud de la pista de tennis. La runa produïda durant el rebaix es va evaquar mitjançant camions. Aquesta primera fase es va dur a terme entre els dies 4-21 de setembre, tot i que l'enderroc es va fer en 5 dies de treball efectiu, motivat per disponibilitat laboral de l'empresa encarregada de l'enderroc i que havia estat contractada per l'entitat promotora.

Un cop finalitzat l'enderroc, es va començar el rebaix mecànic dels nivells moderns i contemporanis, duts a terme entre els dies 25 de setembre i 19 d'octubre, i paral·lelament les tasques de neteja i delimitació manual dels nivells i estructures arqueològiques que s'anaren descobrint, treballs que es prolongaren fins el dia 20 d'octubre. Aquesta fase dels treballs es va dur a terme amb una màquina retroexcavadora mixta provista de cullera de neteja sense dents, d'1,3 m d'amplada, que facilitava la delimitació dels nivells arqueològics i no resultava agressiva per a les estructures, ja que permetia llur localització sense arrabassar-les. Per tal d'agilitzar el rebaix, el dia 2 d'octubre s'hi afegí una segona màquina retroexcavadora amb cullera de neteja.

El mètode de registre estratigràfic dels nivells i estructures trobades s'ha fonamentat en la utilització de Fitxes d'Unitats Estratigràfiques de tradició anglosaxona. Els nivells

---

¹¹ Construïda el 1907, com indicava la inscripció de la dovella central de l'arc de la porta d'entrada.

arqueològics i les estructures documentades durant la present intervenció han estat numerats de forma correlativa (1, 2, 3...) a partir de la individualització de cadascuna de les Unitats Estratigràfiques.

Paral·lelament a aquesta tasca es realitzà la neteja i delimitació manual de les restes trobades, de manera que es pogués delimitar l'àrea amb presència de restes arqueològiques (nivells, estructures) i l'àrea lliure de restes. A més, s'han efectuat excavacions puntuals per tal de definir el comportament estratigràfic en alguns punts, o bé determinar la cronologia d'algun dels elements trobats (un forn, sitges...).

A més, s'han relacionat les restes documentades amb el projecte d'urbanització que ens ha facilitat l'empresa promotora. Les cotes que presentem són absolutes, i han estat referenciades a partir de les cotes de les estructures documentades durant la fase de delimitació arqueològica i que havien estat extretes del parcel·lari municipal. D'altra banda, també s'ha realitzat la documentació fotogràfica, en format diapositiva, de les diverses evidències arqueològiques localitzades en el decurs de la intervenció.

Pel que respecta al plantejament dels treballs, el rebaix arqueològic s'ha portat a terme en una zona ocupada per una casa unifamiliar aïllada, amb diversos equipaments lúdics (un jardí de considerables dimensions, una piscina i una pista de tennis) i restes d'edificacions agrícoles de començaments de segle.

Com ja hem explicat, la intervenció s'ha dividit en tres fases diferenciades, una d'enderroc d'aquestes estructures, una segona de rebaix, i una darrera d'intervenció manual allà on s'ha cregut convenient. Tot això s'ha efectuat estrictament en l'àrea afectada pel projecte d'urbanització d'un hotel promogut l'empresa HOTEL BELVEDERE.

Fase 1: L'enderroc amb seguiment arqueològic, previ al rebaix, es va començar per la vivenda que ocupava el solar, així com la tanca que limitava l'àrea de la vivenda i la pista de

tennis pel costat occidental. A continuació es va començar a enderrocar l'estructura de la piscina del jardí. Amb la màquina giratòria retroexcavadora es va començar per enderrocar el sostre de la sala soterrània adjacent, per començar a treure les parets de la sala i la piscina, així com els paviments (tot plegat es tractava d'una potent estructura de formigó armat). A continuació es va procedir a l'extracció de les restes de la part enderrocada en camions. Quan s'estava a punt de finalitzar les tasques d'enderroc de l'àrea del jardí, la màquina va patir un accident, ja que es va enfonsar en un soterrani situat en aquesta zona, i els treballs es varen aturar durant uns quants dies. L'enderroc va continuar després amb una gran màquina provista de pala, que es va encarregar d'aixecar el paviment de la pista de tennis, el mur que la limitava pel costat sud, així com un petit edifici de començaments de segle (1907) situat al sud de la pista. Després de carregar la runa procedent d'aquests treballs, l'empresa encarregada de l'enderroc el donà per finalitzat.

Fase 2: Constà del rebaix dels nivells contemporanis, així com l'extracció de les restes estructurals contemporànies que restaren després de l'enderroc. Els treballs s'iniciaren amb una màquina retroexcavadora mixta amb cullera de neteja. Es va començar per l'extrem oriental, en concret la rampa de quitrà d'accés al jardí (sector 500). El rebaix es va fer excavant franges d'uns 3 m d'amplada, en sentit est-oest i en direcció al límit septentrional de la finca. La terra acumulada s'extreia i s'amuntegava fora de l'àrea arqueològica. D'aquesta manera vam documentar una sèrie d'estructures que es trobaven a una fondària aproximada de 60 cm per sota de la cota inicial de rebaix, així com els nivells arqueològics. Val a dir que en l'extrem oriental el tapàs apareixia directament sota els farciments contemporanis, mentre que en direcció oest (sector 400) les restes anaven apareixent progressivament: murs d'*opus caementicium* i de pedra de soldó, paviments de morter de calç i d'*opus signinum* amb mitja canya perimetral, i en l'extrem occidental del jardí una conducció excavada en el tapàs amb coberta de lloses de pedra.

El rebaix continuà per la franja nordoriental del solar (sector 500), resseguint el límit de la piscina, on vam poder constatar que, directament sota els farciments contemporanis, s'hi

trobava el tapàs. Pel que respecta a estructures, destaca la presència d'una conducció d'aigua feta en blocs de pedra de soldó amb secció en "U" que talla parcialment el tapàs, així com un mur de grans pedres irregulars, la cronologia del qual vam poder establir en època moderna i/o contemporània arran d'un sondeig manual, situats al costat del límit oriental de la piscina. D'altra banda, al costat de la rampa d'accés per on es va començar el rebaix, s'hi confirmava la presència, ja detectada en la rasa de delimitació 500, d'un paviment de lloses de pedra i un retall indeterminat en el tapàs farcit de pedres i terra. Es tracta, però, de restes puntuals en la franja nordoriental del solar, ja que aquesta àrea presentava, sota un farciment que oscil·lava entre 1-1,7 m aproximadament, el tapàs.

Paral·lelament es va incorporar una altra màquina retroexcavadora mixta a les tasques de rebaix, que començà a treballar en l'àrea meridional del jaciment (sector 400). Inicialment el rebaix es va concentrar en la part superior del turó d'aquesta zona, on per sota del farciment modern i/o contemporani, que tenia una potència aproximada de 40 cm, s'hi trobaren una sèrie d'estructures i nivells ja localitzats parcialment durant la fase de delimitació. En concret es tracta de murs de pedres lligades amb argila, carreus, conduccions, paviments d'*opus signinum* escassament conservats, així com una sèrie de forats farcits en època moderna i/o contemporània, que en ésser descoberts semblaven correspondre a un pou de cronologia incerta i una cisterna d'època romana.

En la part inferior de l'àrea meridional, ocupada per un camp de futbol (sector 300), el rebaix va permetre detectar una zona ocupada per *dolia* i un dipòsit d'*opus signinum* excavat en el tapàs¹², que es concentra al voltant del límit sud de la pista de tennis, a pocs centímetres de fondària.

---

¹² Aquest fou documentat arran d'un sondeig manual efectuat en aquest lloc per tal de determinar el comportament estratigràfic i la presència o no d'estructures.

Ja en l'extrem meridional d'aquesta zona es va detectar, sota els farciments contemporanis, directament el tapàs, que es veia força alterat per una sèrie de retalls circulars, alguns segurament d'arbre, però altres que podrien correspondre a sitges de cronologia probablement antiga.

El rebaix en l'extrem nord del solar (sector 100) va permetre documentar, excavat en el tapàs, l'estructura d'un forn ceràmic. Aquest es trobava a una fondària d'1,7 m sota la cota inicial de rebaix. Al costat del forn s'han documentat dos retalls circulars que podrien pertànyer a sitges, així com una retall en el tapàs, que en direcció E-W va en direcció al sector 200. Aquest retall del tapàs està colgat per un nivell que proporcionava material arqueològic romà. Cal senyalar que en els sectors 100 i 500, tret de les troballes puntuals del paviment del sector 500 i el forn i retalls del sector 100, sota uns compactats i potents farciments contemporanis, s'ha documentat directament el substrat geològic.

En darrer lloc, el rebaix de l'àrea ocupada per la pista de tennis i la vivenda unifamiliar (sector 200) es van descobrir una sèrie d'estructures a una fondària aproximada d'1 m sota la cota inicial. Es tracta de murs d'*opus caementicium* i paviments d'*opus signinum* bàsicament. La majoria d'estructures es concentren en l'extrem nordoccidental¹³, mentre que en la part més meridional del sector 200, on s'hi trobava la pista de tennis, vam detectar un fort pendent o retall farcit per un nivell de terra agrícola modern, que arribava quasi a 2,5 m de fondària sota el paviment de la pista.

Per últim, el rebaix efectuat entre el límit nord del sector 200 antigues i el marge septentrional de la finca, permeté localitzar una franja d'uns dos metres d'amplada per quasi 3 m de fondària, farcida de pedres i runa contemporània. Aquest farciment definia un nivell a una

---

¹³ Concretament en l'espai ocupat per la vivenda enderrocada, on no es van efectuar sondejos durant la fase de delimitació per trobar-se encara empeus.

cota aproximada d'1,5 m per sota els murs romans, on ja sortia el tapàs, i que es trobava retallat per un forat circular, segurament d'època romana.

Fase 3: Els treballs de rebaix mecànic s'han vist secundats per tasques manuals. D'aquesta manera s'ha procedit a la neteja i delimitació de nivells i estructures. També s'han realitzat sondejos puntuals, que han permès determinar en els sectors 100, 200 i 500 la gran potència dels farciments contemporanis. Si bé en un primer moment vam pensar que es tractava de nivells arqueològics en les cotes inferiors, us sondejos manuals van permetre determinar que els farciments moderns i/o contemporanis cobrien directament el tapàs. A més, es va excavar íntegrament el forn documentat en el sector 100, fet que ens va permetre documentar llur estructura, així com la inexistència de la graella; malauradament els estrats de colgament han proporcionat poc material, i la informació haurà de completar-se amb l'excavació de l'àrea adjacent per poder ampliar la informació sobre llur tipus de producció i cronologia.

Quant als materials arqueològics, el tarannà de l'actuació practicada no permeté la recuperació de materials arqueològics més enllà de les evidències de tipus superficial (UE 1). Adjuntem l'inventari d'aquest estrat però el seu anàlisi correspon a l'estudi global en curs referent a la memòria d'excavació final.

V.- DESCRIPCIÓ DE LES RESTES

En primer lloc cal remarcar que la intervenció arqueològica a què fa referència aquest informe no ha suposat en cap cas una excavació, sinó que únicament s'ha dut a terme un rebaix controlat arqueològicament dels nivells de colgament modernoccontemporanis de les estructures i nivells relacionats amb la vil·la romana de La Burguera. A aquest rebaix ha seguit una neteja i delimitació de les estructures que han quedat a la vista, per tal d'efectuar l'aixecament topogràfic de les restes. Únicament s'han efectuat intervencions puntuals a nivell de sondejos per tal de comprovar la seqüència estratigràfica i determinar la cota a què es podia arribar amb les màquines.

S'han establert diferents sectors en el jaciment atenent estrictament a criteris de funcionalitat, un cop interpretades les restes arqueològiques exhumades.

SECTOR 100

En aquest sector, situat en l'extrem NE del jaciment, la troballa més significativa ha estat un forn (UE 26), probablement de fabricació de ceràmica, parcialment excavat en el terreny natural. Es tracta d'una estructura de planta circular de 3,2 m de diàmetre, amb la boca orientada al nord que medeix 1,4 m de longitud aproximadament. Les parets del forn aprofiten parcialment el tapàs, que es troba endurit per l'acció del foc, i sembla que estigui parcialment recobert d'argila, també endurida. No es conserven les parets de la part superior que suportarien la coberta, però l'excavació del farciment ha permès documentar com, a uns 40 cm de profunditat, l'estructura es tanca, i presenta una solera horitzontalitzada amb un parament de pedres i morter. Aquesta solera presenta en el centre un nou retall circular, d'1,1 m de diàmetre, que podria correspondre a la cambra de combustió, i que estava revestida amb una capa de morter de calç conservada desigualment, i parcialment coberta per un nivell de cendres, que evidencia la funcionalitat d'aquest espai. La boca del forn es troba oberta a un espai on el tapàs presenta un retall o desnivell, que discorre en sentit E-W en direcció al

sector 200, fet que permetria un fàcil accés des del costa septentrional per poder alimentar el foc; en aquest lloc seria on es trobaria el *prae-furnium*, que durant la puntual excavació realitzada no s'ha localitzat; com tampoc s'ha conservat la graella.

Al costat occidental del forn, a poca distància, hem documentat dos retalls de planta més o menys circular, excavats en el tapàs (UEs 32 i 132), de cronologia indeterminada, però que podrien correspondre a sitges. En destaca també un important retall o desnivell del subsòl geològic present en tot l'extrem septentrional del sector. Aquí s'ha dipositat una seqüència estratigràfica de fondària indeterminada.

SECTOR 200

Aquest sector comprén l'extrem NW del solar, on es situava la vivenda i la pista de tennis enderrocades. El límit meridional d'aquest sector està format per una sèrie de murs d'*opus caementicium* que, en sentit E-S, semblen servir d'aterressament (UEs 113, 114, 115, 116) d'una àrea oberta (àmbit XI), que separa la *pars urbana* de la vil·la (sector 200) de la *pars fructuaria* (sector 300). Aquests murs tancarien, pel costat occidental, amb el mur UE 118, parcialment documentat en planta. Tot plegat configura una estructura aterassada que, *mutatis mutandi*, ha perdurat en edificacions posteriors.

El límit septentrional d'aquesta zona oberta del sector vindria marcat per una àrea de rebaixos col·lidant a l'antic habitatge i que foren efectuats en un moment indeterminat. A l'extrem nord destaca l'àmbit I, un dipòsit de grans dimensions fet amb murs d'*opus caementicium*¹⁴ i pavimentat amb *opus signinum*.

Aquest sector està més o menys definit, pels costats sud i est, per la conducció UE 10. Aquesta sembla venir de l'extrem nordoriental del sector, travessant el mur meridional de l'àmbit II. Es tracta d'una estructura excavada en el tapàs, que presenta dos trams: el primer

en sentit N-S ha sofert l'espoli de la coberta, i s'ha delimitat en planta i parcialment en el perfil occidental de la piscina, que retalla parcialment una de les parets. El segon tram és el que gira des de la piscina envers el sector 300, on està millor conservada, mantenint encara la coberta de lloses de pedra, principalment soldó.

L'àmbit II es troba afectat per una rassa contemporània, que travessa el seu mur meridional, per obrir-se a l'interior formant un profund retall, de manera que no es conserva el paviment. D'aquest àmbit no s'ha trobat el mur de tancament nord, parcialment sota el perfil. Es tracta d'un espai quadrangular de funcionalitat indeterminada fet amb murs potents murs d'*opus caementicium*. Al costat d'aquest espai trobem la conducció UE 173, de secció en "U", feta de morter de calç barrejat amb pedres irregulars de soldó, amb una orientació N-S.

L'àmbit III és un petit espai rectangular fet amb murs d'*opus caementicium*, que podria correspondre a un petit dipòsit, de característiques semblant al sector VII, un altre petit dipòsit fet de murs d'*opus caementicium* revestits amb parament d'*opus signinum*. Formant una bateria d'espais en angle, de característiques constructives semblants, trobem els àmbits VIII, IV, V i VI. El tret comú que presenten és, a més del parament constructiu dels murs, igual a la resta del sector (*opus caementicium*), però pavimentats amb *opus signinum* i les parets revestides amb parament hidràulic. Cal afegir que l'àmbit VIII té obert un *praefurnium* en el mur nord. D'altra banda, el costat sud de l'àmbit V presenta un esglaó amb l'aresta arrodonida (UE 147) i l'arrencament d'un segon esglaó, que podria correspondre al banc d'una banyera/piscina.

Per últim, en l'extrem oest del sector trobem un petit espai –àmbit X- fet per murs de poc gruix que aprofiten el mur de tancament oest de l'àmbit IX com a límit oriental. Val a dir que l'àmbit IX és un espai poc definit on un potent nivell de colgament antic impedeix precisar més sense una excavació prèvia.

---

¹⁴ Alguns d'ells totalment espoliats, dels quals només resta el negatiu.

SECTOR 300

Aquest sector està situat en la meitat meridional del solar, limitat al nord pel sector 200, amb la conducció UE 10, i a l'est pel sector 400, coincidint amb el desnivell entre aquest i l'àrea ocupada inicialment pel camp de futbol. Aquest sector fou rebaixat per a la ubicació de les infraestructures d'ensenyament habilitades en aquesta zona anys enrera (primer el col·legi Europa i després l'Institut de Batxillera Vila-Seca i Salou). El fet de trobar-se rebaixat ha condicionat les trobades, que bàsicament corresponen a una sèrie de *dolia* escampades per aquesta àrea¹⁵ (UEs 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112). Entre aquestes *dolia* hem pogut constatar la presència d'un dipòsit d'*opus signinum* (UE 18) localitzat a partir de la realització d'un sondeig manual. D'altra banda, el rebaix dels nivells del camp de futbol en aquesta zona han evidenciat un retall quadrangular en el retall, farcit per un nivell de colgament antic, que correspon a aquest dipòsit.

En l'extrem septentrional d'aquest sector hem pogut documentar, en ésser seccionat per la rasa de delimitació 600, una galeria totalment excavada en el tapàs (UE 49). Aparentment aquesta galeria comunica amb el fons foradat del *dolium* UE 110. La funció i l'itinerari d'aquesta evidència és una incògnica. Quant a la seva cronologia s'ha excavat parcialment en un punt, però sense completar l'alçat total. El material ceràmic recuperat és íntegrament d'època romana. Desconeixem a hores d'ara si es tracta d'una canalització de desgüàs o un pseudo-*cuniculus* efectuat per tal de drenar les capes freàtiques inferiors.

Cal remarcar també l'existència d'una sèrie de retalls circulars practicats en el tapàs documentats al sud de l'àrea ocupada per les *dolia*. Alguns s'han pogut excavar parcialment, i hem pogut comprovar que estaven farcits en època contemporània, potser perquè es tractaven de forats d'arbre. D'altres semblen estar colgats en època antiga, i potser es tracta de sitges, com ara les UEs 45, 47, 53, 55.

---

¹⁵ Aquestes *dolia* estan força trencades, i sembla ser que les parets només s'aixequen uns centímetres per sobre del fons, degut a la regularització i arrassament que patiren.

Per últim, en l'extrem meridional del sector hem documentat un mur de pedra seca, de cronologia indeterminada, amb una orientació E-W. També s'havien detectat en aquest extrem un nivell arqueològic indeterminat, que s'ha rebaixat parcialment a màquina per determinar llur naturalesa, i finalment s'ha excavat fins el tapàs en veure que pràcticament no proporcionava material ceràmic, per tal de documentar la presència o no de més retalls en el substrat geològic. No obstant en aquest sector de la vil·la, els treballs de delimitació efectuats amb anterioritat detectaren la presència d'una forta davallada del subsòl geològic que, aparentment, sembla haver estat farcida per nivells superficials o agrícoles d'època romana.

SECTOR 400

Aquest sector està delimitat pel perfil de camp de futbol en el costat occidental (sector 300), i els sectors 200 i 500 pel costat nord, respectivament. A l'est, les restes arqueològiques, en cas d'haver-ne existit, han desaparegut per trobar-se el nivell geològic a una cota superior. En aquesta àrea el nivell de conservació de les estructures, i el fet d'haver-se produït només un rebaix arqueològic, fa que encara no es defineixin àmbits funcionals de la vil·la amb claredat. Malgrat tot, tenim en l'extrem meridional un mur de pedra seca (UE 59) paral·lel a una conducció feta amb pedres mitjanes regulars (UE 58), que podria ser la mateixa que, uns metres més al nord, va ser ja documentada durant la fase de delimitació en la rasa 2100, que travessa un mur també de pedres regulars (UE 83) que limiten pel costat sud un possible dipòsit pavimentat amb *opus signinum* (UE 85). Val a dir que aquest dipòsit d'*o. signinum*, així com les estructures dels voltants, es troben molt malmesos per les obres d'infraestructura dels mòduls prefabricats de l'Institut col·locats en aquest lloc¹⁶.

---

¹⁶ Aquest fet va suposar la realització de grans forats amb mitjans mecànics, així com diverses rases, per passar-hi diferents cables, així com tuberïes de desguàs, murs de fonamentació, etc. que van comportar l'anorreament dels nivells i estructures compreses entre el mur UE 83 i 59, en concret l'espai situat entre les rases de delimitació 2000 i 2100.

En aquest espai arrasat només es conserva, al costat del perfil oest adjacent al camp de futbol, una potent estructura rectangular formada pels murs de pedres regulars grans, amb la peculiaritat que està reforçada per un mur internig. El mur que tanca aquesta estructura pel costat oest està trencat pel rebaix del camp de futbol. Un mur surt d'aquesta estructura en direcció S-N (UE 82) per tancar el dipòsit d'*opus signinum* UE 85 pel costat W i un espai pavimentat amb un altre parament d'*opus signinum* (UE 86) documentat parcialment en el perfil del camp de futbol.

En l'extrem nordoccidental del sector, i parcialment documentat en la rasa 1900 durant la fase de delimitació, hem constatat la presència d'una estructura circular (UE 88), d'uns 3 m de diàmetre, que sembla correspondre a un forn. Pocs metres a l'est tenim un mur fet amb pedres i carreus (UEs 93 i 94) ja documentats en la rasa 1900. Al sud d'aquesta estructura vam poder identificar, després d'extreure els farciments contemporanis, l'estructura d'una cisterna (UE 101) d'època romana excavada en el tapàs i amb un lateral revestit de morter i folrat amb *tegulae*.

Al lateral sud de la cisterna vam poder documentar la presència d'un paviment (UE 91) de morter de calç, que apareix de forma fragmentària i en dolent estat de conservació. D'altra banda, al costat est vam poder identificar un pou, excavat en el tapàs (UE 19). Aquest pou fou excavat parcialment¹⁷ per tal de determinar si es tractava d'un retall o, en efecte, un pou.

Per últim, cal remarcar la presència d'una sèrie d'estructures disseminades al llarg d'aquest sector, que sense haver pogut excavar, no es poden associar a àmbits funcionals concrets, com ara un seguit de murs d'*opus caementicium* (UEs 96, 97, 98, 99) restes fragmentàries de

---

¹⁷ Es va excavar fins una fondària aproximada de 2 m sota la cota inicial, quedant a la vista en les parets laterals una sèrie d'orificis que facilitaven l'accés al pou per netejar-lo. La cronologia del farciment excavat és d'època moderna, però aquest fet no vol dir que els nivells inferiors ofereixin una altra cronologia. A més, tampoc es pot determinar el moment de construcció del pou, en trobar-se excavat en el tapàs i no tenir nivells relacionats amb aquest fet.

paviments d'*opus signinum* (UE90), així com algunes rases allargades de cronologia modernocontemporània, excavades en el tapàs (UEs 21, 95), iguals a les documentades en el sector 500.

SECTOR 500

Aquest sector se situa en la meitat nordoriental del solar. El fet més remarcable és la inexistència, tret d'un lloc puntual, de restes arqueològiques en aquesta àrea, ja que el rebaix dels potents nivells de farciment contemporanis evidencià que aquests es trobaven directament sobre el tapàs.

Pel que respecta a les restes documentades, aquestes es limiten a les referenciades en la rasa 500 de la fase de delimitació, on aparegué un retall en el tapàs (UE 128) farcit per un potent nivell de pedres i terra (UE 129), al costat del qual es van documentar les restes d'un paviment de lloses de pedra (UE 131).

D'altra banda, i prop de la piscina, es localitzà un mur de pedres irregulars grans, de cronologia moderna, així com una conducció que retalla el tapàs feta amb un bloc de soldò, de cronologia indeterminada.

Per últim, citar la presència d'una sèrie de rases modernes allargades, excavades en el tapàs com les documentades en el sector 400 (UEs 28, 30, 126).

VI.- CONCLUSIONS

El treball efectuat ha permès descobrir i destapar la totalitat del que resta de la vil·la romana de la partida de La Burguera. L'estat de conservació d'aquest jaciment és molt divers, en funció de la varietat d'alteracions a què ha estat sotmès i per la mateixa evolució històrica i tècnica constructiva emprada en cadascun dels sectors.

L'actuació de rebaix mecànic ha estat diferent en funció de l'alçada en què es trobaven les restes arqueològiques. D'aquesta manera, en els sectors septentrionals (sectors 500 i 100) el volum de terra rebaixada ha arribat a una fondària entre 1,7-2 m sota la cota inicial. En l'àrea nordoccidental (sector 200) ocupat per la vivenda i la pista de tennis, el rebaix ha arribat a una fondària situada entorn 1 m, en funció de l'alçada de les estructures, i en alguns indrets on s'han trobat forats o rebaixos la potència excavada arriba a 1,9 m en l'extrem nordoest i a 2 m en l'extrem sudoest del sector 200. En els sectors meridionals del jaciment, els rebaix ha arribat a unes fondàries compreses entre 0,2-0,8 m en el sector 400 i de 0,35-0,5 m en el sector 300.

Pel que respecta a la interpretació de les restes trobades de la vil·la, sembla que es conservin parcialment tres de les àrees característiques d'una vil·la romana: l'àrea de vivenda posada de manifest pel conjunt termal, l'àrea de producció i l'àrea d'emmagatzemament.

L'àrea de vivenda o *pars urbana* és la localitzada en el sector 200, si bé la major part de les restes semblen haver desaparegut amb els rebaixos efectuats en la zona nordoccidental de la vil·la i només es conserva part de les termes. Teòricament, si tenim en compte la trajectòria del solar i l'orientació de les termes, l'àrea residencial es trobaria al costat oest de les termes.

La disposició de l'edifici conservat sembla limitar amb una àrea meridional oberta i definida¹⁸ per murs de terrassament i un ampli recinte pavimentat en *opus signinum* –entorn el sector I-. Al nord d'aquesta zona oberta es conserva part de l'àrea termal de la vivenda –*balnea*-, com han evidenciat les diverses habitacions conservades. En destaca la presència d'una sala calenta –*caldarium*- (àmbit VIII) que conserva el *suspensurae* i l'obertura amb un *praefurnium* no conservat en l'extrem nord¹⁹. També s'ha identificat una petita piscina –*alveus*- pertanyent possiblement al *frigidarium*. Consta d'un cantó esglaonat per un banc per seure format per l'últim esglaó (àmbit V), amb murs i paviment revestits de parament hidràulic (*opus signinum*). Prop se situen una sèrie de petits dipòsits i infraestructures de desguàs, entre els que destaca la conducció excavada en el tapàs que discorre en sentit N-S, per girar envers l'extrem nord del sector 300 en sentit E-W. D'altra banda, cal remarcar que l'àmbit II es perd parcialment sota el perfil del límit nord, en el solar adjacent propietat municipal, on és possible que es conservin més restes en la part més elevada.

Malgrat la precarietat de la investigació arqueològica efectuada sembla que el conjunt termal té una clara disposició N-S i que estaria encarat a una zona oberta –sector I-. L'estança IX constituïria el distribuïdor per connectar amb el *frigidarium* compost per una sala de pas –VI- i possiblement tres piscines petites -III, V i VII-. L'àrea del *caldarium* pot intergrar-se, com a mínim, per les estances IV i VIII.

De la *pars fructuaria* de la vil·la hem definit una àrea de producció, compresa principalment en el sector 400, i concentrada en l'extrem sudoriental del solar. Aquí també podem incloure una zona de producció de terrissa -sector 100- de la qual hem localitzat, fins al moment, un forn conservat aproximadament en la meitat inferior²⁰.

---

¹⁸ Potser relacionada amb un pati de la vil·la.

¹⁹ Aquest fet s'haurà de comprovar amb una excavació manual, encara que el fet de trobar-se el paviment d'*opus signinum* parcialment enfonsat i la presència del *praefurnium* fan pensar en una estructura de doble sòl per a la circulació d'aire calent, identificable probablement amb el *caldarium* d'aquest petit conjunt termal.

²⁰ L'única part que no es conserva és la graella i la coberta.

Les restes del sector 400 es poden veure, hores d'ara, de forma força fragmentària i inconnexa, degut al seu estat de conservació, però també perquè no s'ha realitzat excavació²¹. Cal destacar la presència d'una potent estructura de pedres regulars mitjanes i grans de forma rectangular que en els costats llargs presenta tres murs paral·lels. El seu ús és incert però podria correspondre al suport d'un edifici sobreelevat respecte el sòl d'ús. Al costat d'aquesta estructura s'intueix la presència d'un gran dipòsit amb paviment d'*opus signinum* rematat per una mitja canya i delimitat per un mur de pedres travessat per una conducció. Malauradament, aquest dipòsit es troba molt afectat -tant murs com paviment- per les obres d'instal·lació dels mòduls prefabricats de l'antic institut²².

Un altre dels elements destacats d'aquesta àrea és la presència d'una cisterna, que es troba parcialment excavada en el tapàs, i que en el costat oest està reforçada per un morter que conserva, parcialment, alguna *tegula* com a revestiment. Cal remarcar la presència, propera a la cisterna, d'un pou també excavat en el tapàs, la cronologia del qual no s'ha pogut determinar. El darrer dels elements que hem pogut identificar una estructura que sembla correspondre a un forn, d'uns 3 m de diàmetre, i farcit de pedres. La resta són murs i paviments que, en aquests moments, no es poden interpretar.

També s'ha localitzat una àrea d'emmagatzemament en la meitat sudoccidental del solar, en concret en la meitat nord del sector 300. Aquesta zona ha estat rebaixada i anivellada en data recent, per instal·lar el camp de futbol de la zona educativa. Aquest fet ha condicionat el fragmentari de les restes conservades, corresponents a una sèrie de *dolia* trobades pràcticament a nivell del fons, que semblen vorejar un dipòsit d'*opus signinum*. Aquest

---

²¹ Hem de recordar novament que només s'han rebaixat nivells superficials, de manera que si les estructures es conserven a diferents cotes, és possible que l'excavació d'aquesta àrea tregui a la llum nous trams de murs i de paviments que en aquests moments només es veuen de forma puntual.

²² Els paviments estaven tallats per rases on s'hi trobaven col·locades tuberïes de desguàs, cables, fonaments dels mòduls, etc.

dipòsit es troba 2 m per sota dels paviments de l'àrea de producció del sector 400, de manera que sembla que els productes agrícoles ja elaborats es decantaven cap aquesta zona per a la seva recollida i emmagatzemament final. Al mateix temps, aquesta àrea rústica es trobava a una cota inferior respecte l'àrea urbana, de manera que ressaltava l'emplaçament preeminent de la residència del *domus* de la vil·la.

D'altra banda, comptem amb una sèrie de restes d'interpretació incerta, que requereixen d'una excavació manual per aportar més dades. En concret es tracta de les restes documentades en la meitat meridional del sector 300, un mur de pedra seca de cronologia incerta, i un seguit de retalls circulars, que en alguns casos podrien tractar-se de sitges. Finalment, cal esmentar les restes del sector 500, on s'ha documentat un paviment de lloses de pedra²³ i un retall indeterminat.

Es tracta d'un jaciment molt afectat i degradat des del punt de vista de conservació. D'una part, les restes integrades en l'àrea rústica i fructuària de la vil·la han patit una degradació important conseqüència de les característiques pròpies de la seva tècnica constructiva i de la qualitat dels materials. No obstant el jaciment ha sofert una intensa afectació efectuada en època contemporània. Les actuacions més agressives han estat produïdes per les activitats de condicionament efectuades cara a la instal·lació del complex educatiu que havia abans en aquest indret.

Els rebaixos efectuats pel camp de futbol i el seu entorn, ara fa uns 20 anys, han comportat l'afectació considerable de la zona d'emmagatzemament -sector 300-, on la totalitat de les restes arqueològiques han estat escapçades i també part han estat afectades pel traçat de murs i canalitzacions.

---

²³ Aquest paviment ja es va descobrir parcialment durant la fase de delimitació, i després de realitzar el rebaix s'ha respectat el nivell de colgament, de manera que una futura excavació manual ens podrà aclarir la cronologia.

A l'oest del sector 200, emplaçament teòric de l'edifici residencial, les restes arqueològiques no s'han conservat donada la presència de rebaixos efectuats en època desconeguda per a nosaltres. Al nord del sector 200, espai on havien unes naus industrials ja enderrocades, sembla no haver-se conservat cap vestigi arqueològic, a excepció del costat nord del sector II. Es tracta d'un espai no delimitat per nosaltres al trobar-se fora de la propietat del promotor, ja que és de propietat municipal.

Al nord de l'àrea 100 es conserven restes arqueològiques, possiblement relacionades amb el forn. És una zona on no s'ha intervingut per tractar-se d'una propietat municipal.

La zona productiva del sector 400 ha estat molt afectada per les rases de fonamentació dels mòduls escolars prefabricats i instal·lats aproximadament fa 10-15 anys. Els fonaments i les rases dels desguassos dels serveis sanitaris han afectat considerablement a les restes arqueològiques.

En el sector 500 l'afectació més important pot haver estat originada per l'excavació de la piscina, però s'ha de reconèixer que es tracta d'una zona on aflora de seguit el nivell geològic i no s'han trobat evidències al voltant del retall actual de la piscina. Afortunadament, l'única evidència, conducció UE 10, ha quedat just al límit nord de la piscina.

Quant a les restes termals del sector 200, aquestes no han sofert cap agressió per part de l'antic habitatge sobreposat. La fonamentació d'aquest edifici, actualment enderrocada, era d'escassa fondària i no implicà la destrucció d'elements arquitectònics romans. Quant a la pista de tennis, es tractava d'un element sobreposat.

Conseqüent s'ha definit una àrea arqueològica aproximada de 3000-3400 m², protagonitzada per una vil·la romana possiblement articulada en un sistema de terrasses. En la part superior l'àrea residencial de la qual resten els banys privats. Als peus, una zona productiva de gran extensió i amb els elements propis de l'explotació agrícola del *territorium* de Tàrraco. En la

zona nord, l'extensió de les restes esdevé una incògnita per tractar-se d'una àrea de propietat municipal. A l'extrem sud del solar es detecten, com es va manifestar en el darrer informe de delimitació, nivells d'època romana de caire superficial o agrícola.

VII.-BIBLIOGRAFIA

Adserias 1998

M. Adserias: Evidències del passat. Prehistòria i món antic a Vila-seca, Vila-seca .

Amigó 1978

R. Amigó: *Toponímia de Vila-seca de Solcina i del seu terme municipal*, Monografies de Vila-seca - Salou, 6, Vila-seca-Salou

Aquilué *et alii* 1987

X. Aquilué, X. Dupré, M.J. Massó i J. Ruiz de Arbulo: *Guia Arqueològica de Tarragona*, Diari de Tarragona, Tarragona

Codex 1992

Codex - Arqueologia i Patrimoni: Memòria de les prospeccions arqueològiques efectuades en els terrenys del parc Tibi-Gardens (Vila-seca i Salou), memòria inèdita lliurada al Servei d'Arqueologia de la Generalitat, Tarragona

Codex 1996

Codex - Arqueologia i Patrimoni: *Memòria dels treballs de delimitació arqueològica realitzats a la vil.la de Barenys (Salou, Tarragonès)*, memòria inèdita lliurada al Servei d'Arqueologia de la Generalitat, Tarragona

Codex 1997

Codex - Arqueologia i Patrimoni: Memòria dels treballs de delimitació arqueològica portats a terme a la partida de La Burguera (Salou, Tarragonès), memòria inèdita lliurada al Servei d'Arqueologia de la Generalitat, Tarragona

Gibert 1900

A. M. Gibert: Ciutats focenses del litoral cosetà, Barcelona

IPAC 1990

Inventari del Patrimoni Arqueològic de Catalunya: "Inventari del Patrimoni Arqueològic del Tarragonès" Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya.

Massó 1985

J. Massó: "La Via Augusta al seu pas per la Costa Daurada. Fixació del tram Tàrraco -Tria Càpita", *XXIX Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos*, Sitges, 111-119.

Massó 1990

J. Massó: "Notas sobre un miliario desaparecido de la Via Augusta, entre las mansiones de Tàrraco y Oleastrum", *La red viaria en la Hispania romana* (Tarassona, 1987), Saragossa, 347-353

Vilaseca 1920

S. Vilaseca: "Petites addicions a la història de la Tarragona Romana", *Revista del centre de Lectura*, 15, Reus, 270 - 272

Vilaseca 1973

S. Vilaseca: "Las industrias de cantos rodados del cabo de Salou", *Ampurias XXXV*, Barcelona, 1-108

Vilaseca (manuscrit)

S. Vilaseca: *Vilaseca (Salou), Cambrils y Vinyols*, article manuscrit a mig confeccionar, amb notes, croquis i fotografies, dels diferents llocs esmentats. Arxiu particular de la família Vilaseca

Annex A. Planimetria

Figura 1	Plànol situació comarcal
Figura 2	Plànol de situació urbana
Figura 3	Planta general de la vil.la un cop fet l'excavació.

Annex B. Inventari de materials

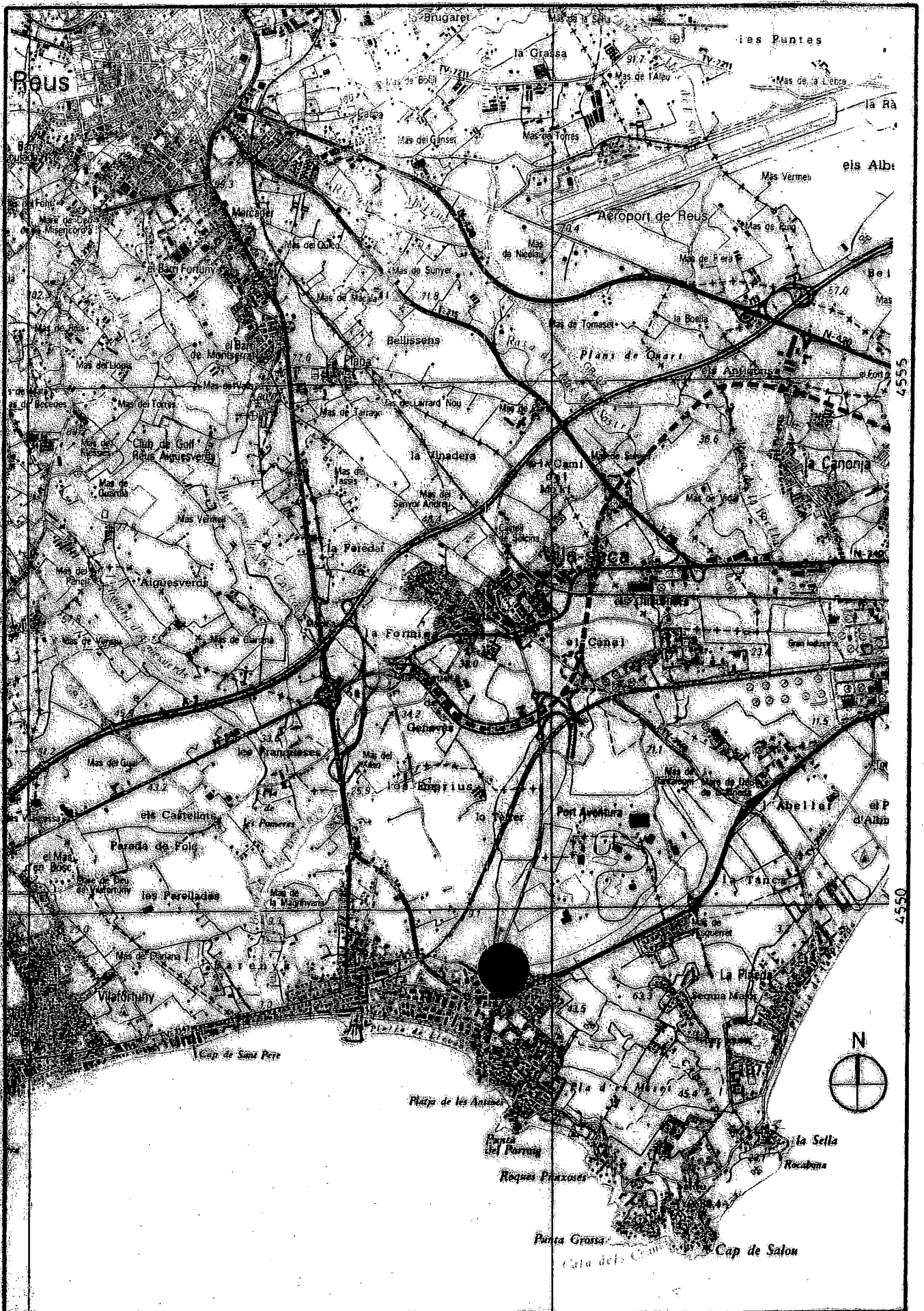
UE 1	Tipus UE:	Cronologia UE: De a							Observacions	
Classe	Tipologia	Ref.	PC	INF	Fons	An.	V.	Alt.	I.E.	
Comuna Ox. Ibèrica	Kalathos						1		1	
Comuna Ox. Ibèrica				2					2	
Comuna Ox. Ibèrica	Gerra						1		1	
Comuna Ox. Ibèrica	Gerra						1		1	Amb arrencament ansa.
Comuna Ox. Ibèrica				1						
Comuna Ox. Ibèrica	Kalathos						1		1	
Comuna Pint. Ox. Ibèrica						1				
Àmfora Ibèrica							1		1	
Àmfora Eivissenca					2				2	
Àmfora Eivissenca				2					1	
Àmfora Eivissenca				1						
Cer. Indeterminada Romana							1		1	Vora d'àmfora tarraconense Dressel 2/4, força rodada.
Comuna Oxidada	Morter						1		1	Pasta verda.
Comuna Oxidada			23	11	11					
Comuna Oxidada	Tapadora						1		1	
Comuna Oxidada	Gerra			1			5		5	
Comuna Oxidada	Cassola						4		4	Una presenta vora bifida, imitació de Vegas 14.
Comuna Oxidada	Gibrell						2		2	
Comuna Oxidada	Olla						4		4	
Comuna Oxidada	Olla						1		1	Imitació Vegas 4.
Comuna Oxidada	Olla						1		1	Imitació de Lopas.
Comuna Oxidada	Morter						1		1	Imitació de morter centro-itàlic, forma 2 Dramond D2.
Comuna Oxidada						2			1	
Comuna Oxidada				5						
Comuna Oxidada	Gerra						2		1	Una amb arrencament de ansa.
Comuna Oxidada	Gerra						2		2	
Comuna Reduïda	Gerreta						1		1	Amb arrencament ansa.
Comuna Reduïda	Olla						1		1	
Grollera Oxidada	Olla						1		1	
Grollera Reduïda			5	2	2					
Grollera Reduïda	Olla						2		2	
Grollera Reduïda			1	1						
Comuna Itàlica					1					
Comuna Itàlica	Tapadora						1		1	
Cer. Cuina Africana			1	4					4	
Cer. Cuina Africana	Lamb. 10A						1		1	
Cer. Cuina Africana	Hayes 199						1		1	
Cer. Cuina Africana	Ostia II-302						1		1	
Cer. Cuina Africana	Ostia III-267						3		3	
Cer. Cuina Africana	Ostia III-332						1		1	
Ceràmica eivissenca						1				
Comuna oriental		6					1		1	Comuna oriental dubtosa.
Dolium			3	1			10			
Dolium			1							Estries ante-cocturam per subjectar la vora (llavi).
Dolium		3	1							Amb inscripció: XII.
Campaniana B-indeterminada				1					1	

Classe	Tipologia	Ref.	PC	INF	Fons	An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Campaniana						1				
B-indeterminada										
TS Itàlica				1						Amb restes de decoració.
TS Itàlica							2		2	
TS Sud-Gàl·lica				8	7					
TS Sud-Gàl·lica							4		4	
TS Hispànica				6	1					
TS Hispànica	Drag. 37						3		2	
TS Hispànica	Drag. 37						1		1	
TS Hispànica Tardana							1		1	TS Hispànica Tardana dubtosa.
Parets Fines							1		1	PP FF dubtosa.
Parets Fines					2				2	
Parets Fines							1		1	
TS Africana A				1						
TS Africana A	Lamb. 2A						2		1	
TS Africana A	Lamb. 3C						1		1	
Llàntia						2			2	
Àmfora Indeterminada							5		5	
Àmfora Indeterminada				14	11	40				Vuit de les nanses son arrencaments.
Àmfora Indeterminada				2		1				
Àmfora Indeterminada	Dressel 1A						1		1	
Àmfora Itàlica				1	4	3				
Àmfora Itàlica				2						
Àmfora Itàlica	Dressel 1A						3		3	
Àmfora Itàlica	Dressel 1A						1		1	
Àmfora Itàlica	Dressel 1C						1		1	
Àmfora Sud-Hispànica				6	3	12				Una ansa és un arrencament.
Àmfora Sud-Hispànica				3		4				Tres nanses són arrencaments.
Àmfora Sud-Hispànica	Dressel 7/11						4		4	
Àmfora Tarraconense				1						Segell il·legible, potser conté una C i una V o una N.
Àmfora Tarraconense				3	23	8				Una ansa és un arrencament.
Àmfora Tarraconense					3				3	
Àmfora Tarraconense				5						
Àmfora Tarraconense	Dressel 1						2		2	
Àmfora Tarraconense	Laietania 1						1		1	
Àmfora Tarraconense	Pascual 1						7		7	
Àmfora Tarraconense	Dressel 2-4						3		3	
Àmfora Tarraconense	Dressel 2-4					9			9	
Àmfora Tarraconense		4			1				1	Segell: "K".
Àmfora Tarraconense	Dressel 2-4	5					1		1	Tardana.
Àmfora Africana				3	1	2				Dues passades de coccio.
Àmfora Africana	Keay 61?	7					1		1	
Mat. Construcc. Ceràmics	Cuneatus						4			
Mat. Construcc. Ceràmics	Maó						1		1	
Mat. Construcc. Ceràmics				1			2		3	Amplada de 7 centímetres.
Mat. Construcc. Ceràmics	Tubulí						1		1	
Mat. Construcc. Ceràmics	Cuneatus	1					1		1	
Restes de Paviment	O.Signinum			1						Àmfora indeterminada amb restes de morter de calç.
Tegula				1						Amb orifici que la travessa.

Classe	Tipologia	Ref.	PC	INF	Fons	An.	V.	Alt.	I.E.	Observacions
Tegula							6	7		5 de les vores amb aleta
Tegula								1		Fragment retallat com a tap.
Tegula		5					1		1	Possible rebuig de coccio, vitrificat.
Imbrex				3			4			
Elements Ceràmics	Pondus		1							
Elements Petris	Placa			1						Pedra d'Alcover.
Elements Petris	Molí de mà							1	1	Bloc de pedra de forma cóncava, erosionat especialment a la part
Elements Petris	Motllura	2					1		1	Sta. Tecla
Elements de Marbre	Placa			1			1			Cipollino
Elements de Marbre	Placa			1			1		2	Sta. Tecla
Vaixella Víttria	Tapadora						1		1	De petites dimensions, el pom s'ha trencat, de color verd.
Vaixella Víttria				1						Vidre verd.
Vaixella Víttria				1						Vidre blanc.
Vidriada Verda				1						
Vidriada Marró				1						
Fauna	Peça dentària								1	Ullal de porc senglar.
Malacologia Marina	Cargol								1	

	PC	Vores	Fons	Anses	INF	Alt.
TOTALS	1	124	85	98	111	11
Fragments	430					

340

345

 CODEX ARQUEOLOGIA I PATRIMONI	INTERVENCIÓ	NOM DEL PLÀNOL	Num.
	La Burguera (Salou, Tarragonès)	Àrea d'intervenció	0a
Autor Montserrat Garcia	Data: Abril-1997	Escala 1:50.000	0 2500 m

344351.51

4549871.74

4549500

4549000

Autor R. Palau

INTERVENCIÓ

La Burguera
Salou, Tarragonès

Data: Maig 2000 Escala 1:500

NOM DEL PLÀNOL

Situació del solar
respecte a la trama urbana de Salou

Núm.

0 b

25 m

